

Poljska

Poljska je stopila v zgodovino kot lastna država v 10. stoletju. Kot najmočnejše zapadno-slovansko pleme so Poljaki širili svojo državo po ozemlju in političnem vplivu vedno bolj in bolj, zlasti od 14. stoletja naprej. Cilj te države je bil poleg gojitve in ohranitve poljske narodnosti obramba katolicizma in krščanske kulture. V tem oziru so zasluge poljske države velike in nevenljive. Konec 18. stoletja pa je tudi prinesel konec poljske države. Razlog za to je iskati v notranjih homotijah, povzročenih po preoblastnosti med seboj razprtega poljskega plemstva, zlasti pa v položaju Poljske med dvema velikima državama: Nemčijo in Rusijo. L. 1772. je pruski kralj Friderik Veliki predložil ruski cesarici Katarini II. Veliki razdelitev Poljske, ki se je tudi izvršila. L. 1793. je sledila 2. delitev Poljske, l. 1795. pa tretja. To je bil konec poljske države.

Obstojal je poljski narod poln narodne samozvesti, pa brez lastne države. Ozemlje poljske države je bilo razdeljeno med Rusijo, Prusijo in Avstrijo. Poljski narod pa ni nikdar klonil v duhu. Komaj je bila poljska državna samostojnost pokopana, že so upali Poljaki, da bo francoski cesar Napoleon Veliki dvignil Poljsko iz groba. Prevarani v svojem upu, kljub temu niso obupali. Čakali so 200 let in pričakali ob koncu svetovne vojne jeseni 1918 vstajenje poljske države. Po poteku 21 let je zopet prišla nad Poljsko katastrofa. Rusija in Nemčija sta si razdelili njeno ozemlje. Rusija je vzela ozemlje, naseljena večino-

slovitih letalcev v poljskih legijah, ki so se borile za svobodo svojega naroda. Odlikoval se je tudi v bojih leta 1919 in 1920, ko so Poljaki ustavili boljševiški napad ob Visli ter pogнали rdečo vojsko proti Moskvi. Takovsky se je prijavil kot letalec tudi v sedanji vojni in je izvedel več važnih nalog, med drugimi tudi polet v oblegano Varšavo, kamor je ponesel poveljniku varšavske obrambe važna sporočila poveljnika poljske vojne v Brestu Litovskem. Ko je to svoje delo opravil, se je na nekem zasilnem letališču v Varšavi spet dvignil ter s tistim letalom krenil proti romunski meji. Z drznimi zvižčami se mu je posrečilo preleteti nemške postojanke in se izogniti vsem granatam. Med potjo so ga večkrat lovila nemška lovska letala in ga obstreljevala ter mu hudo poškodovala aparat. Ker je imel hitrejše letalo in ker je bil navzlic svojim sivim lasem boljši pilot, je ušel vsem zasledovanjem in dosegel tuje ozemlje. Na meji med Podkarpatsko Ukrajino in med Romunijo pa je moral zasilno pristati, ker mu je zmanjkalo bencina. Brez hrane in brez vsega je v mrazu taval dva dni po bukovinskih gozdovih, nazadnje se je obnemogel zgrudil v jarek ob poti in se onesvestil.

Ko se je zavedel, je ležal v romunski bolnišnici v Černovicah — njegov divji polet se je srečno končal. Zdaj je Takovsky dopotoval v našo državo, kjer namerava nekaj časa ostati. Takovsky je velik prijatelj Slovencev. L. 1935. se je s poljskim odposlanstvom udeležil evharističnega kongresa v Ljubljani.

ma po Belorusih in Malorusih, s katerimi je prišlo okoli poldrug milijon Poljakov pod rusko oblast. Vse drugo ozemlje z 21 milijoni Poljakov, 1 milijonom Nemcev in

Poljski kmet mirno orje, medtem ko ropotajo mimo njega težki nemški tanki

1 milijonom židov je prišlo pod oblast Nemčije. Anglija in Francija te delitve ne priznata, marveč slej ko prej proglašata vzpostavljeno poljske države in njene neodvisnosti kot nespremenljivi cilj svoje vojne z Nemčijo.

Zabeležbe vredne in tudi potrebne so besede, ki jih je z ozirom na Poljsko in njeno usodo spregovoril papež Pij XII. Ko se mu je 1. oktobra poklonilo poljsko odposlanstvo pod vodstvom kardinala Hlonda, je papež med drugim rekel: »V vašem strašnem gorju vam je ostalo nekaj dragocenega. Najprej slava hrabrega naroda, čigar junaštvo je napolnilo z občudovanjem vaše sovražnike same, ki so ga lažno priznali in se pred njim poklonili. Ostali so vam vsi veliki spomini na vašo narodno zgodovino, ki je že deset stoletij posvečena službi Kristusu in je večkrat tako velikodušno branila krščansko omiko Evrope. Predvsem vam ostane vera, ki je ne more ničesar omajati in ki se je

Ujetega poljskega generala zaslišujejo v nemškem ujetniškem taboru

Sovjetski mornar na opazovališču ruske bojne ladje

danes izkazala tako sijajno kakor vedno v vaši zgodovini. Na potih, po katerih je hodila Poljska, so tekli že mnogi potoki solza in krvi, so se odpirala brezdana trpljenja, pa so se dvigali tudi visoki vrhovi zmage, miru in lepote, ki ste ji dajali izraza v svoji veri, v svoji književnosti in v likovni umetnosti. V svojem burnem življenju je vaše ljudstvo doživljalo ure smrtnega boja in dobe navidezne smrti, videlo je pa tudi dneve vstajenja in pre-rojenja. Nekaj je, česar ni nikoli videla vaša zgodovina: neverne in nezveste Poljske, ki bi se bila ločila od Kristusa in njegove Cerkve. Dežela sv. Kazimira in sv. Hedvige, dežela obeh svetih Stanislavov, sv. Janeza Kanizija in sv. Andreja Boleje je v toku časov zgubila svojo posest, svojo državo, svojo neodvisnost, nikoli pa ni izgubila svoje vere, ni izgubila nežne pobožnosti nasproti Materi božji, čije čudodelna podoba v Čenstohovi predstavlja tolažnico bolečin celokupnega naroda, kateri ji zaupa vse svoje gorje in od katere sprejema trdno nado v zopetno vstajenje svojega narodnega življenja.

Nato je papež pokazal na neskončno modrost božje previdnosti, o kateri se zdi v gotovih trenutkih, da se je skrila, ki pa nas samo skuša, da ostanemo zvesti Bogu, njegovim nadvsestnim postavam in da zaupamo v ta nadvsestni red, v katerem bo pravica zmagala nad krivico in bo človeštvu zavladala resnična medsebojna ljubezen. Papež je svoj nagovor zaključil s temile besedami:

»Zares, samo pravica in ljubezen in edinole ti dve bosta svetlu, ki je danes tako zmeden, vrnil tisti mir, po katerem sredi življenja orožja tako goreče hrepenijo narodi in za katerega od enega do drugega konca sveta milijoni in milijoni poštenih duš, tudi takih, ki ne izpovedujejo katoliške vere, dviga svoje molitve k Bogu, edinemu vladarju vseh ljudi in stvari. Jaz vam ne rečem: »Otrite svoje solze!«, Kristus, ki je jokal zaradi smrti Lazarjeve in zaradi nesreče svoje drage domovine, zbira te solze, da bi vam nekega dne povrnil vašo žalost, izpremenjeno v veselje — te solze, ki jih prelivate zaradi svojih dragih mrtvih in zaradi te plemenite Poljske, ki noče umreti.«